

Vývoj a aplikácia zásady „*nemo plus iuris*“ v rímskom práve a súčasnom slovenskom práve

Development and Application of the Principle “*nemo plus iuris*” in the Roman Law and the Contemporary Slovak Law

Ján Ivančík

Abstract: *Is the principle *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse haberet* valid in the modern legal order? It is one of the most quoted original Roman principles in the case law; however, modern social and economic relationships create new circumventions of the aforementioned principle. The author deals with the development and application of this principle during the age of the Roman Empire and its current application in the Slovak legal order.*

Key Words: *Roman Law; Civil Law; Principle “*nemo plus iuris*”; Exceptions; Ulpian; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Má zásada *nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse haberet* stále čo povedať pre moderný právny poriadok? V judikatúre ide síce o jednu z najčastejšie uvádzaných pôvodných rímskoprávných zásad, no moderné sociálne a ekonomické vzťahy vytvárajú nové prelomenia uvedného pravidla. Autor sa v príspevku zaoberá vývojom a obsahom tejto zásady v priebehu trvania Rímskej ríše a jej súčasným uplatnením v slovenskom právnom poriadku.*

Kľúčové slová: *Rímske právo; občianske právo; zásada „*nemo plus iuris*“; výnimky; Ulpián; Slovenská republika.*

Úvod

Je jednou z najčastejšie citovaných právnych zásad, majúcich svoj pôvod v rímskom práve, no zároveň o jej význame a všeobecnej uplatniteľnosti panuje dlhodobá diskusia. Reč je o zásade *nemo plus iuris*, čiže skrátenom

vyjadrení Ulpianom formulovaného pravidla *Nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet*.¹

Ide o pravidlo, ktoré je v slovenskom právnom prostredí dlhodobo jasne zavedené a vo svojom elementárnom vyjadrení nevzbudzuje dôvod na pochybnosti. Ochraňuje vlastníka a jeho vzťah k veci, keď konštatuje, že subjekt práva nemôže previesť na iného práva, ktorými sám nedisponuje. Cieľom nášho príspevku je poukázať na skutočnosť, že predmetná zásada nebola takto široko koncipovaná v klasickom rímskoprávnom ponímaní, a zrejme nebola chápaná ani ako ultimátne pravidlo, ktoré platí za každých okolností. Práve identifikácia prípadov, kedy je potrebné pristúpiť k jej prelomeniu, totiž v modernom práve často slúži ako zámienka na vyhlásenie obsolétosti skúmanej maximy.

Predložený príspevok sa zaoberá početnými odchýlkami od zásady *nemo plus iuris*,² pričom viaceré z nich pochádzajú už z čias klasickej rímskej jurisprudencie. Príspevok poukazuje na pravdepodobný kontext, v ktorom bola zásada formulovaná, a zamýšľa sa, či je byzantskými kompilátormi generalizované pravidlo³ platné aj v podmienkach moderného právneho poriadku. Zmenené sociálno-ekonomické pomery totiž so sebou prinášajú stále viac prípadov, v ktorých predmetná zásada prichádza do konfliktu s inými princípmi a hodnotami, najmä s potrebou ochrany dobromyseľného nadobúdateľa. Je množstvo prelomení zásady *nemo plus iuris* potvrdením jej prekonania, alebo ide o zásadu, ktorá má stále svoje miesto v slovenskom právnom poriadku?

1 Pôvod a vplyv zásady *nemo plus iuris*

Zásada „nikto nemôže previesť na druhého viac práv než má on sám“ sa v súčasnej právnej teórii považuje za pravidlo uplatniteľné na právne vzťahy vo všeobecnosti. V judikatúre najvyšších súdnych inšancií Slovenskej republiky možno nájsť mnoho odvolaní sa na túto zásadu, hoci, ako poukážeme v našom príspevku nižšie, najmä v intenciách rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky sa náhľad na skúmané pravidlo čiastočne mení.⁴

¹ Bližšie pozri Ulp. D. 50,17,54 (Ulpianus libro 46 ad edictum).

² Za účelom sprehľadnenia textu budeme v našom príspevku používať skrátené vyjadrenie zásady.

³ Napriek istým terminologickým rozdielom medzi pojmiami pravidlo a zásada ich budeme na účely nášho príspevku používať ako synonymá.

⁴ Príkladmo možno poukázať na *Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. 3. 2011, sp. zn. 3 Cdo 144/2010*, alebo *Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa*

Pravidlo, ktoré jednou vetou určuje, že na nadobúdateľa nie je možné previesť viac práv než má osoba, ktorá práva prevádza, sa javí ako brskné zovšeobecnenie nepochybného základu právneho poriadku. Nie je to však také jednoduché, ako sa na prvý pohľad zdá. V prvom rade existuje množstvo situácií, kedy sa zásada *nemo plus iuris* dostáva do konfliktu s inými pravidlami; na takéto situácie musel reagovať tak rímsky právny poriadok, ako aj súčasná slovenská legislatíva. Uvedenej otázke sa budeme bližšie venovať v ďalších častiach nášho príspevku. Vystáva však i otázka, či Ulpián, ktorému sa formulácia predmetného výroku podľa Digest priznáva, zamýšľal v treťom storočí po Kr. koncipovať všeobjímajúcu konštrukciu a či bol význam fragmentu rovnako recipovaný aj byzantskými kodifikátormi o tri storočia neskôr.

Základné východiská Ulpiánovho výroku možno identifikovať vďaka právnej paligenéze,⁵ pričom v tomto smere je zásadná najmä práca Otta Lenela, ktorý skúmaný výrok zaraďuje do oblasti dedičského práva, o čom v modernej romanistike panuje výrazná zhoda.⁶ Podľa Otta Lenela odkazuje Ulpiánov komentár na úpravu dedičského práva, pričom Lenel spája zásadu *nemo plus iuris* špecificky s inštitútom *in iure cessio hereditatis*. Pôvodným účelom princípu bolo teda s najväčšou pravdepodobnosťou relatívne triviálne konštatovanie, že žiadny dedič nemôže na tretie osoby previesť práva v lepšej forme, než v akej by prislúchali jemu.⁷

---

13. 4. 2011, sp. zn. III. ÚS 448/2010, respektíve *Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 10. 2. 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010*. Problematika dôsledného uplatňovania princípu *nemo plus iuris* je však dlhodobou živou aj v mnohých iných krajinách. Ako príklad možno uviesť Chorvátsko, bližšie pozri PETRAK, M. *Ius commune and Croatian Property Law. Анали Правног факултета у Београду* [Annals FLB – Belgrade Law Review]. 2010, vol. 58, no. 3, s. 163-175. ISSN 0003-2565; alebo Rakúsko, bližšie pozri KREUZBAUER, G. *Topics in Contemporary Legal Argumentation: Some Remarks on the Topical Nature of Legal Argumentation in the Continental Law Tradition. Informal Logic* [online]. 2008, vol. 28, no. 1, s. 81 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2293-734X. Dostupné na: <https://doi.org/10.22329/il.v28i1.515>.

⁵ S ohľadom na obsiahlejší historický prehľad snáh o identifikáciu pôvodného zariadenia a rekonštrukciu pôvodného textu Ulpiánovho výroku pozri bližšie DIEZ, J. E. R. *Potestas alienandi: Transfer of Ownership by a Non-owner from Roman Law to the DCFR*. 1st ed. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2016, s. 267-268. ISBN 978-94-6240-324-6.

⁶ Bližšie pozri LENEL, O. *Palingenesia iuris civilis: Iuris consultorum reliquiae quae Iustiniani Digestis continentur, ceteraque iuris prudentiae civilis fragmenta minora: Volumen alterum*. Lipsiae: Ex officina Bernhardi Tauchnitz, 1889, s. 722-723.

⁷ Porovnaj s GOTHOFREDUS, J. *Novus in titulum Pandectarum de diversis regulis iuris antiqui, commentarius*. Geneva: Sumptibus Petri Chouët, 1653, s. 242-244, kde autor zaraďuje pôvodné znenie skúmaného fragmentu pod oblasť *bonorum possessio*, špecificky pod titul *unde legitimi*. V tejto súvislosti konštatuje, že pôvodné znenie fragmentu pravdepodobne znelo *Nemo plus iuris ad heredem transmittere potest, quam ipse haberet*.

Naznačené hľadanie koreňov analyzovanej zásady indikuje, že k jej zovšeobecneniu došlo až zásluhou byzantských kodifikátorov. Jedným z najvýznamnejších protagonistov tohto smeru je Fritz Schulz, ktorý sa domnieva, že pôvodná formulácia zásady *nemo plus iuris znela Heres non plus iuris ad alium transferre potest quam ipse haberet si hereditatem adisset*.⁸ Schulz konštatuje, že dedič (*heres legitimus*) mohol uskutočniť *in iure cessio hereditatis* pred tým, než sa ujal dedičstva, teda pred *aditio hereditatis*. Takýto prevod mal odlišné následky ako *in iure cessio hereditatis* po adícii, nakoľko v takom prípade dlhy zanikli a pozostalostní dlžníci dosiahli zisk.⁹ Obligácie totiž, nech už boli uzatvorené v akejkolvek forme, nemohli byť predmetom *in iure cessionis*.¹⁰ Fritz Schulz teda vychádza z teórie, že kompilátori zovšeobecnilí význam špecifického fragmentu, pričom však boli nedôslední a gramaticky nesprávne ponechali vo fragmente konjunktív *haberet* namiesto *habet*.¹¹

Uvedená teória je prijímaná aj v prostredí česko-slovenskej romanistiky.¹² Poľský romanista Henryk Kupiszewski v tejto súvislosti sumárne uvádza, že „*Ulpian chcel povedať, že pokiaľ dedič akceptoval venditio hereditatis, nemohlo to viesť ku vzniku väčších práv, než ak by on sám vykonal adíciu dedičstva.*“¹³

Inými slovami, podľa súčasného stavu poznania bola pôvodným vyjadrením zásady *nemo plus iuris* skutočnosť, že pokiaľ je dedičstvo prevádzané na ďalšiu osobu prostredníctvom fingovaného súdneho sporu (teda prostredníctvom formálneho právneho úkonu *in iure cessio heredi-*

⁸ „Dedič nemôže na iného previesť viac práv než by sám mal, ak by bol dedičstvo prijal“ (preklad autora); bližšie pozri SCHULZ, F. *Classical Roman Law*. 1st ed. Oxford: Clarendon Press, 1951, s. 352.

⁹ Fritz Schulz odkazuje na Gaiove *Institutiones*, konkrétne na Gai. Inst. 2,35. Bližšie pozri SCHULZ, F. *Classical Roman Law*. 1st ed. Oxford: Clarendon Press, 1951, s. 352.

¹⁰ Bližšie pozri Gai. Inst. 2, 38: *Obligaciones quoquo modo contractae nihil eorum recipiunt*.

¹¹ Bližšie pozri Gai. Inst. 2, 38: *Obligaciones quoquo modo contractae nihil eorum recipiunt*.

¹² Bližšie pozri napríklad SKŘEJPEK, M. Maxima č. 54 (Ulp. D. 50, , 54). *Soudce*. 2008, roč. 10, č. 11, s. 39. ISSN 1211-5347. Peter Blaho s ohľadom na zásadu *nemo plus iuris* uvádza, že išlo o princíp prameniacy z *ius civile*, ktorý rímske právo spájalo s každým prevodom práva. Bližšie pozri BLAHO, P. *Držba v dejinách práva: Rímskoprávna náuka o držbe a jej vyúsťenie v terajšom čase*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2015, s. 25. ISBN 978-80-8082-846-2.

¹³ Bližšie pozri KUPISZEWSKI, H. *Prawo rzymskie a współczesność*. 2. wyd. Kraków; Bielsko Biala: Od.Nowa, 2013, s. 226. ISBN 978-83-63425-78-4. Bližšie k inštitútu *in iure cessio-nem hereditatis* a dôsledkom adície pozri tiež KLEŇOVÁ, V. *In iure cessio hereditatis. Právněhistorické studie* [online]. 2018, roč. 48, č. 1, s. 103 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2464-689X. Dostupné na: <https://doi.org/10.14712/2464689x.2018.26>.

tatis, ktorý sa uskutočňoval pred adíciou dedičstva delátom), na univerzálného sukcesora neprechádzajú iba aktíva vyplývajúce z dedičstva, ale tiež pasíva. Dedič preto vstupoval do právneho postavenia svojho právneho predchodcu v plnej miere, teda bez možnosti obmedzenia dedenia na určitú skupinu vecí, respektíve iba k vybraným veciam či právam. Michal Skřejpek v tomto ohľade pripomína, že predmetom dedenia neboli len veci hmotné (*res corporales*), ale aj veci nehmotné (*res incorporales*), a tiež práva či povinnosti, ako napríklad povinnosť udržiavať rodinný kult (*sacra privata*).¹⁴

Zaradenie fragmentu k dedičskému právu, podľa mienky viacerých autorov, potvrdzujú aj fragmenty, ktoré naň obsahovo nadväzujú. Ide najmä o Ulpianov fragment D. 50,17,160,2¹⁵ a výrok pripisovaný Paulovi D. 50,17,120.¹⁶ Vyjadrenie zásady *nemo plus iuris* naviazané na dedičské právo navyše nachádzame aj v Justiniánskom kódexe, konkrétne v ustanovení C. 6,43,3,2a.¹⁷

Analýzovaný fragment D. 50,17,54 však nie je jediným vyjadrením zmyslu zásady *nemo plus iuris*, ktoré je možné lokalizovať v rímskych prameňoch. Veľmi obdobný účel i vyjadrenie poskytuje fragment od Ulpiana, ktorý uvádza, že „*Tradícia má alebo môže preniesť na nadobúdateľa nie viac, než má odovzdávajúci. Ak teda niekto má vlastnícke právo k po-*

---

¹⁴ Bližšie pozri SKŘEJPEK, M. Maxima č. 54 (Ulp. D. 50, , 54). *Soudce*. 2008, roč. 10, č. 11, s. 39. ISSN 1211-5347.

¹⁵ Bližšie pozri Ulp. D. 50,17,160,2 (Ulpianus libro 76 ad edictum): *Absurdum est plus iuris habere eum, cui legatus sit fundus, quam heredem aut ipsum testatorem, si viveret* [Je nezmyselné, aby ten, kto získal pozemok z odkazu, mal k nemu lepšie právo než dedič alebo poručník, pokiaľ žil].

¹⁶ Bližšie pozri Paul. D. 50,17,120 (Paulus libro 12 ad edictum): *Nemo plus commodi heredi suo relinquit, quam ipse habuit* [Nikto nemôže zanechať dedičovi výhodnejšie postavenie, než mal on sám]. Bližšie pozri LONGCHAMPS de BÉRIER, F. Remarks on the Methodology of Private Law Studies: The Use of Latin Maxims as Exemplified by *nemo plus iuris*. *Fundamina* [online]. 2015, vol. 21, no. 1, s. 63-83 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2411-7870. Dostupné na: <https://doi.org/10.17159/2411-7870/2015/v21n1a4>.

¹⁷ Bližšie pozri C. 6,43,3,2a: *Nemo itaque ea, quae per legatum vel pure vel sub certo die relicta sunt vel quae restitui aliis disposita sunt vel substitutione posita, secundum veterem dispositionem putet esse in posterum alienanda vel pignoris vel hypothecae titulo adsignanda vel mancipia manumittenda, sed sciat, quod hoc quod alienum est non ei liceat utpote sui patrimonii existens alieno iuri applicare, quia satis absurdum est et irrationabile rem, quam in suis bonis pure non possidet, eam ad alios posse transferre vel hypothecae pignorisve nomine obligare vel manumittere et alienam spem decipere.*

zemku, prenáša ho odovzdaním, ak ho nemá, neprenáša na toho, čo prijal, nič.“¹⁸

Aj v uvedenom prípade je citeľný vplyv byzantských interpolácií. Hoci nejde o zovšeobecnenie, ktoré by rozširovalo použitie fragmentu so špecifickým zameraním ako v prípade fragmentu D. 50,17,54, ani v prípade fragmentu D. 40,1,20 pravdepodobne nebolo počas justiniánskej kodifikácie jeho pôvodné znenie zachované. Naznačil to Otto Lenel, podľa ktorého je kľúčom k právnej paligenéze v tomto prípade výraz *fundus*. Nakoľko kviritské vlastníctvo k pozemkom nemohlo byť prevádzané inak než formálnym úkonom, t.j. mancipáciou alebo injurecesiou,¹⁹ vzťahoval sa pôvodný význam fragmentu práve na tieto druhy prevodu. Podporným argumentom je taktiež skutočnosť, že uvedené formálne úkony mohli vykonať výlučne vlastníci, nie jeho zástupca.²⁰

Na základe vyššie uvedených snáh o identifikáciu interpolácií a objasnenie pôvodného umiestnenia a významu zásady *nemo plus iuris* dochádzame k záveru, že jej súčasné znenie je dôsledkom zovšeobecnenia špecificky zameraných fragmentov zo strany justiniánskych kompilátorov. Napriek tomu možno dedukovať, že predmetná zásada mala už v klasickom období pomerne zásadný význam, a to najmä z dôvodu jej početných variácií pre rôzne druhy právno-ekonomických vzťahov. Aj z tohto dôvodu zrejme došlo v justiniánskom období k jej zovšeobecneniu, hoci jednotlivé varianty zásady boli do kodifikácie inkorporované tiež.

2 (Ne)prípustné odchýlky?

Ako sme naznačili v predchádzajúcej stati, z úzko zameraného výroku Ulpiana sa v dobovom vývoji práva stalo všeobecne platné pravidlo, ktorého vplyv pretrval do dnešných dní. Čím všeobecnejšie je však pravidlo formulované, tým častejšie je možné identifikovať príklad, kedy je nevyhnutné aplikovať výnimku z neho. Práve z daného dôvodu prejavovali Rimania (najmä v klasickom období) značnú nechť k všeobecným for-

¹⁸ Bližšie pozri Ulp. D. 41,1,20 (Ulpianus libro 29 ad Sabinum): *Traditio nihil amplius transferre debet vel potest ad eum qui accipit, quam est apud eum qui tradit. Si igitur quis dominium in fundo habuit, id tradendo transfert, si non habuit, ad eum qui accipit nihil transfert.*

¹⁹ Bližšie pozri aj BĚLOVSKÝ, P. *Usucapio: Vydržení v římském právu*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2018, s. 181. ISBN 978-80-87284-72-8.

²⁰ Bližšie pozri aj DIEZ, J. E. R. *Potestas alienandi: Transfer of Ownership by a Non-owner from Roman Law to the DCFR*. 1st ed. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2016, s. 269-270. ISBN 978-94-6240-324-6.

muláciám, ktorú azda najlepšie vystihuje známy výrok Javolena: „*V civilnom práve je každá definícia nebezpečná, pretože sa sotva nájde taká, ktorá by nepripúšťala výnimky.*“²¹

Napriek tomu, že i v priebehu dvadsiateho storočia mnohí romanisti považovali zásadu „nikto nemôže previesť na druhého viac práv než má on sám“ za výnimky nepripúšťajúci fundament každej pozitívno-právnej disciplíny,²² viaceré antické pramene naznačujú, že aj Rimania si uvedomovali potrebu istých odchýlok v prípade vzniknutých kolízií. V kontexte už naznačeného je však zrejmé, že pravidlo *nemo plus iuris* sa v čase jeho zavedenia pravdepodobne vzťahovalo na konkrétne právne vzťahy. Preto možno dôvodiť, že absolútne zovšeobecnenie zásady mohlo viesť k vzniku ďalších rozporov, s ktorými klasická jurisprudencia nepočítala, nakoľko zásada *nemo plus iuris* nebola v tomto období generalizovaná.

Istú formu odklonu od analyzovaného pravidla predstavujú prípady možnosti nadobudnutia od nevlastníka. Tieto možno identifikovať vo fragmentoch Gaiových Inštitúcií Gai 2,62 až 64.²³ Gaius výslovne uvádza, že občas sa vyskytujú prípady, kedy je potrebné priznať osobe nevlastníka právo scudzit' vec. V tomto smere uvádza tri prípady – *curator furiosi* (opatrovník šialenca), *procurator* a *creditor pignus* (oprávnený/veriteľ z ručného zálohu). Nakoľko vo fragmente chýba istá časť, možno Gaiove dedukcie lepšie ilustrovať na zvyšných dvoch prípadoch.

Pri opise oprávnenia *curator furiosi* Gaius dôvodí, že uvedené oprávnenie vyplýva už zo Zákona dvanástich tabúl. Podľa predmetného ustanovenia agnátsky príbuzný šialenca mohol scudzovať jeho veci, čím dochádza k narušeniu generálnej formulácie zásady *nemo plus iuris*. Za krátku zmienku však bez pochyb stojí Ulpiánov komentár, ktorý možno vnímať ako nadväzujúci na uvedenú situáciu. Ulpián dôvodí, že pokiaľ opatrovník prevádza svoj majetok na benefit šialenca akoby bol jeho, je takýto prevod prípustný. Pokiaľ by však prevádzal majetok šialenca ako

²¹ Bližšie pozri Javol. D. 50,17,202 (Iavolenus libro 11 epistularum): *Omnis definitio in iure civili periculosa est; parum est enim, ut non subverti posset.*

²² Javier Esteban Rodríguez Díez poukazuje najmä na práce Hoetinka či Kasera, ktorí vnímali zásadu *nemo plus iuris* ako logický prvok prirodzeného práva; bližšie pozri DIEZ, J. E. R. *Potestas alienandi: Transfer of Ownership by a Non-owner from Roman Law to the DCFR*. 1st ed. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2016, s. 266. ISBN 978-94-6240-324-6.

²³ Bližšie pozri Gai. 2,62: *Accidit aliquando, ut qui dominus sit, alienandae rei potestatem non habeat, et qui dominus non sit, alienare possit* [Niekedy sa stáva, že ten, kto je vlastníkom, právo vec scudzovať nemá, a kto vlastníkom nie je, scudzovať môže. Preklad autora z češtiny; bližšie pozri KINCL, J. *Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1981, s. 88].

svoj vlastný, nie je možné priznať takémuto právnomu úkonu platnosť. Inými slovami, možno uviesť, že pokiaľ opatrovník chcel nakladaním s majetkom šialenca získať vlastný prospech, nebolo možné priznať takémuto konaniu právnu ochranu.²⁴

Posledným vyššie zmieneným príkladom, na ktorý odkazuje Gaius²⁵ a ktorý ako jediný z uvedených identifikujeme aj v justiniánskych *Institutiones*,²⁶ je prevod ručného zálohu veriteľom na tretiu osobu. Vysvetlením je v tomto prípade skutočnosť, že oprávnenie previesť záloh na tretiu osobu pochádza od dlžníka, ktorý uzatvorením zmluvy splnomocnil veriteľa predmet ručného zálohu scudziť, pokiaľ dlžník peniaze neuhradí.

Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že implicitný súhlas či *quasi* splnomocnenie znižuje význam uvedeného prelomenia zásady *nemo plus iuris*. Michal Skřejpek však v tejto súvislosti poukazuje na zásadu vyplývajúcu z fragmentu D. 13,7,35,1, podľa ktorej vlastníctvo zostáva dlžníkovi a veriteľ nadobúda iba držbu k predmetu ručného zálohu.²⁷ Výslovné potvrdenie, že ide o prevod práva, ktorým prevodca sám nedisponuje, nachádzame tiež v Ulpianovom fragmente D. 41,1,46.²⁸

Korigovanie absolútnej uplatniteľnosti pravidla, podľa ktorého nie je možné previesť viac práv než akými osoba v istom momente disponuje, nachádzame aj pri vyjadrení Javolena, keď tvrdí, že niekedy je možné odovzdať držbu toho, čo sami nemáme.²⁹ Obdobne sa vyjadril i Paulus

---

²⁴ Bližšie pozri Ulp. D. 27,10,10,1 (Ulpianus libro 16 ad edictum): *Curator furiosi rem quidem suam quasi furiosi tradere poterit et dominium transferre: rem vero furiosi si quasi suam tradat, dicendum, ut non transferat dominium, quia non furiosi negotium gerens tradidit.*

²⁵ Bližšie pozri Gai. 2,64: *Item creditor pignus ex pactione, quamvis eius ea res non sit. sed hoc forsitan ideo uideatur fieri, quod uoluntate debitoris intellegitur pignus alienari, qui olim pactus est, ut liceret creditori pignus uendere, si pecunia non soluatur.*

²⁶ Bližšie pozri Inst. 2,8,1.

²⁷ Bližšie pozri SKŘEJPEK, M. Maxima č. 54 (Ulp. D. 50, , 54). *Soudce*. 2008, roč. 10, č. 11, s. 40. ISSN 1211-5347.

²⁸ Bližšie pozri Ulp. D. 41,1,46 (Ulpianus libro 65 ad edictum): *Non est novum, ut qui dominium non habeat, alii dominium praebeat: nam et creditor pignus vendendo causam dominii praestat, quam ipse non habuit.*

²⁹ Bližšie pozri Javol. D. 41,2,21 pr. (Iavolenus libro septimo ex Cassio): *Interdum eius possessionem, cuius ipsi non habemus, alii tradere possumus, veluti cum is, qui pro herede rem possidebat, antequam dominus fieret, precario ab herede eam rogavit.*

s ohľadom na prevod užívacieho práva k pozemku, ktorým osoba držiaca pozemok nedisponuje.³⁰

Za základný korektív všeobecnej platnosti zásady *nemo plus iuris* možno napokon chápať aj inštitút vydržania. Jeho uplatnenie totiž spočíva práve v skutočnosti, že nedbalý vlastník má znášať svoju stratu na úkor dobromyseľného nadobúdateľa.

Na základe vyššie uvedeného je možné usúdiť, že v antickom Ríme nebola zásada *nemo plus iuris* vnímaná ako neprelomiteľné pravidlo. Predmetný úsudok platí dokonca aj po justiniánskej kodifikácii, kedy došlo k značnému zovšeobecneniu skúmaného princípu, avšak pozíciu neprelomiteľnej maximy prideliť tomuto pravidlu až stredoveká právna veda.³¹

3 Význam zásady *nemo plus iuris* pre súčasný slovenský právny poriadok

Ako sme sa už snažili naznačiť, zásada *nemo plus iuris* si zachovala svoj signifikantný význam aj v moderných kontinentálnych právnych poriadkoch, pričom jej obsah bol recipovaný z byzantskej kodifikácie a neskorších stredovekých prác. Dochádza však pritom k čoraz častejším prípadom, kedy naráža na iné zásady a právne normy. Najvyššie súdne inštanície neraz konštatujú potrebu prelomiť zásadu *nemo plus iuris* v prospech kolidujúcich zásad, čo býva odbornou verejnosťou vnímané tiež ako potvrdenie obsolétosti skúmanej maximy.

Súčasný slovenský právny poriadok pozná hneď niekoľko zákonných výnimiek z platnosti všeobecne formulovanej zásady, že nikto nesmie previesť na iného viac práv než má sám. V tejto súvislosti poznamenávame, že vzhľadom na rozsah príspevku nie je možné podrobne obsiahnuť celú škálu modernej diskusie o uplatniteľnosti zásady *nemo plus iuris*, respektíve potrebe prelomenia analyzovaného pravidla. Nižšie uvedené príklady

³⁰ Bližšie pozri Paul. D. 7,1,63 (Paulus libro singulari de iure singulari): *Quod nostrum non est, transferemus ad alios: veluti is qui fundum habet, quamquam usum fructum non habeat, tamen usum fructum cedere potest.*

³¹ Bližšie pozri SALOMONE, A. Intorno alla regola 'nemo plus iuris' (D. 50.17.54 Ulp. 46 ad ed.). *Teoria e Storia del Diritto Privato* [online]. 2017, n° 10, s. 21-22 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2036-2528. Dostupné na: http://www.teoriaestoriadeldirittoprivato.com/media/rivista/2017/contributi/2017_Contributi_Salomone.pdf; a DIEZ, J. E. R. Origen y evolución de la regla "nemo plus iuris" [Origin and Evolution of the "Nemo Plus Iuris" Rule]. *Revista de estudios histórico-jurídicos* [online]. 2015, n° 37, s. 357-375 [cit. 2020-09-19]. ISSN 0717-6260. Dostupné na: <https://doi.org/10.4067/s0716-54552015000100013>.

a naznačené polemiky majú za cieľ poukázať na aktuálny náhľad na skúmané pravidlo a pokúsiť sa vyvodit', či stále nachádza svoje miesto v modernom právnom poriadku, alebo je už prekonané.

Základným príkladom je uzatvorenie kúpnej zmluvy na tovar podľa zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, pri ktorom môže previesť tovar na tretiu osobu aj nevlastník.³² Rovnako je chránený taktiež dobromyseľný nadobúdateľ cenného papiera podľa § 19 ods. 3 zákona č. 566/2001 Z.z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov. Poukázať možno tiež na ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci od nepravého dediča³³ či veci zapísanej do súpisu majetku podstát.³⁴ Uvedené výnimky možno označiť ako zákonom stanovené, a hoci pri nich možno viesť polemiku o vhodnosti či nevhodnosti, ich aplikácia je relatívne zrejmä.

Snahu o preklopenie zásady *nemo plus iuris* v prospech nadobúdateľa veci možno identifikovať aj pri otázke dražby. V prípade exekučných dražieb bolo v tomto smere zásadným rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 289/08, v ktorom Ústavný súd *de facto* judikoval, že príklep licitátora je originárnym spôsobom nadobudnutia vlastníctva, ktorý nie je naviazaný na potrebu existencie bezvadného vlastníckeho titulu. Odôvodnenosť predmetného záveru je v istom rozsahu otázna, nakoľko jeho paušalizovanie, podľa nášho názoru, vedie v podmienkach Slovenskej republiky k neprimeranému ohrozeniu ochrany vlastníckeho práva skutočného vlastníka. Samotné znenie § 150 ods. 2 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sa vydražiteľ „stáva vlastníkom“,³⁵ explicitne neznamená, že úmyslom zákonodarcu bolo obísť skutočného vlastníka

³² V zmysle § 446 Zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov platí, že „Kupujúci nadobúda vlastnícke právo aj v prípade, keď predávajúci nie je vlastníkom predávaného tovaru, ibaže v čase, keď kupujúci mal vlastnícke právo nadobudnúť, vedel, že predávajúci nie je vlastníkom a že nie je ani oprávnený s tovarom nakladať za účelom jeho predaja.“

³³ Bližšie pozri § 486 Zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

³⁴ Bližšie pozri § 93 ods. 3 Zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁵ Bližšie pozri § 150 ods. 2 Zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov: „Ak vydražiteľ zaplatil najvyššie podanie a súd udelenie príklepu schválil, stáva sa vydražiteľ vlastníkom nehnuteľnosti ku dňu udelenia príklepu.“

nehnutelnosti. Dražbu totiž možno vnímať ako originárny spôsob nadobudnutia vlastníctva v tom zmysle, že sa nevyžaduje úkon vlastníka smerujúci k scudzeniu, avšak neznamená to irelevanciu existencie skutočného vlastníckeho vzťahu. Jedným dychom sa však žiada poznamenať aj to, že pokiaľ vydražiteľovi nebude *ex lege* zaručené nadobudnutie predmetu dražby, stráca exekučná dražba svoju dôveryhodnosť pre licitujúce subjekty. V tejto súvislosti niektorí autori rozširujú prelomenie zásady *nemo plus iuris* i na prípady dobrovoľnej dražby, čo však môže viesť k nárastu špekulatívnych prevodov a k oslabovaniu istoty vlastníka.³⁶

V česko-slovenskom prostredí v posledných rokoch taktiež značne rezonuje kolízia medzi princípom ochrany dobromyseľného nadobúdateľa pozemku, ktorý veril v správnosť zápisu vo verejnom registri (t.j. katastri), so zásadou *nemo plus iuris*. Názorovú dvojkoľajnosť azda najlepšie ilustruje nezhoda v rozhodovacej praxi českého Najvyššieho súdu a českého Ústavného súdu;³⁷ neskôr sa rovnaký spor preniesol aj do slovenskej judikatúry.

Základným argumentačným kameňom, o ktorý sa opieral slovenský Ústavný súd pri preklenutí ochrany skutočného vlastníka v prospech dobromyseľného nadobúdateľa v prelomovom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 549/2015, bola skutočnosť, že riziko má zaťažovať nedbalého vlastníka, a nie nadobúdateľa, ktorý sa nemal ako dozvedieť o skutočnosti, že vec opustila vlastníkovu sféru. Ústavný súd Slovenskej republiky sa vo svojom rozhodnutí odvolal na historický aspekt i na pomerne široké spek-

³⁶ Bližšie pozri SUDZINA, M. Výnimky zo zásady *nemo plus iuris* so zameraním sa na nadobudnutie nehnuteľnosti od nevlastníka v slovenskom právnom poriadku. *Ius et Administratio* [online]. 2013, nr 1, s. 88-90 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2300-4797. Dostupné na: http://iusetadministratio.eu/wp-content/Zeszyty_naukowe/2013/1_2013/1_2013_9_Milan_Sudzina.pdf.

³⁷ V Českej republike ide najmä o spor českého Najvyššieho súdu (napríklad *Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Odo 1424/2006*) a českého Ústavného súdu (napríklad *Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 25. 2. 2009, sp. zn. I. ÚS 143/07*) o dôsledné uplatňovanie princípu *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*. Zatiaľ čo Ústavný súd Českej republiky sa prikláňal k názoru, že dobromyseľné nadobudnutie vlastníctva (najmä s prihliadnutím na vieru v zápis vo verejnom registri, ako je napríklad kataster nehnuteľností, respektíve na zásadu jeho materiálnej publicity) má mať prednosť pred uplatňovaním citovaného princípu, Najvyšší súd Českej republiky zastával opačný názor a presadzoval dôsledné uplatňovanie princípu *nemo plus iuris*. Situácia sa zmenila *Rozsudkom Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 9. 3. 2016, sp. zn. 31 Cdo 353/2016*. Uvedeným rozhodnutím Najvyšší súd Českej republiky akceptoval judikatúru Ústavného súdu Českej republiky a podriadil sa jej, hoci explicitne podčiarkol, že sa s ňou názorovo nestotožňuje.

trum odborných a vedeckých prác. V uvedenom náleze však nielenže vyhovel sťažnosti dobromysel'ného nadobúdateľa, ale, podľa nášho názoru, zašiel bez nevyhnutnej legislatívnej opory až nad rámec uvedeného a z pozície orgánu aplikácie práva *de facto* zastúpil zákonodarcu a zaviedol úplnú materiálnu publicitu katastra.³⁸

Pokiaľ sa teda prikloníme k záverom Ústavného súdu Slovenskej republiky v stave *de lege lata*, môžeme dospieť aj k niekoľkým paradoxným záverom. Tým azda najzásadnejším je fakt, že všeobecné priklonenie sa na stranu dobromysel'ného nadobúdateľa robí zo skúmania právneho stavu nehnuteľnosti (tzv. due diligence) priam škodlivý prvok pri procedúre uzatvárania kúpnej zmluvy. Odhalenie právnych väd v minulosti narúša dobromysel'nosť potenciálneho nadobúdateľa a oslabuje jeho pozíciu. *De facto* obsolétym sa pre nehnuteľnosti či veci zapísané vo verejných listinách stáva tiež inštitút vydržania.

Ústavný súd Slovenskej republiky sa k vyššie uvedenému stanovisku prihlásil aj v ďalších prípadoch,³⁹ ale napriek tomu nemožno doposiaľ hovoriť o ustálenej rozhodovacej praxi. V žiadnom z týchto prípadov nešlo o rozhodnutie pléna, a navyše, novšia rozhodovacia prax slovenského Ústavného súdu naznačuje, že zjednocujúce stanovisko azda ani nebude možné prijať pre všetky prípady kontradikcie medzi ochranou dobromysel'nosti a striktnou aplikáciou zásady *nemo plus iuris*.⁴⁰

³⁸ Bližšie pozri *Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015*: „Aj keď Občiansky zákonník explicitne neupravuje všeobecný spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam od nevlastníka iba na základe dobrej viery nadobúdateľa, s výnimkou vydržania nemožno bezvýnimočne tvrdiť – ako to konštatovali všeobecne súdy – že samotná absencia vlastníckeho práva prevodcu (dominus auctoris) povedie automaticky k neplatnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva. V tomto smere musí dôjsť aj k určitému posunu v doterajšej judikatúre Ústavného súdu v riešení otázky „*nemo plus iuris*“ (I. ÚS 50/2010) o nové interpretačné závery či vývoj sociálnej reality najmä v zmysle zásadnej ochrany tej osoby, ktorá robila právny úkon s dôverou v určitý – jej druhou stranou prezentovaný skutkový stav. Navyše, ak bol potvrdený údajmi z verejnej, štátom vedenej evidencie, a najmä, keď ho potom aprobuje aj príslušný orgán verejnej moci [katasťter nehnuteľností, súd a podobne].“

³⁹ Potvrdenie potreby prelomiť zásadu *nemo plus iuris* Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval napríklad v *Uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 17. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 489/2016*, a tiež v *Náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 3. 5. 2017, sp. zn. I. ÚS 151/2016*; a *Náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. 12. 2017, sp. zn. I. ÚS 460/2017*.

⁴⁰ Bližšie pozri *Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. 5. 2020, sp. zn. II. ÚS 223/2020*, ktorým rozhodoval o sťažnosti proti *Uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 6. 2019, sp. zn. 4 Cdo 102/2017*: „K záveru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, že sa (v rozhodovacej praxi Ústavného súdu Slovenskej republiky) presadil ním

Ku všetkým vyššie zmieneným prípadom možno sumárne konštatovať, že prelomenia zásady *nemo plus iuris* sú početné, no napriek tomu ide o pravidlo, ktoré vyjadruje jeden zo základných fundamentov ochrany vlastníctva ako najširšieho právneho panstva nad vecou, čo potvrdzuje aj početná judikatúra.⁴¹ Pokiaľ však nie sú zákonodarcom jasne stanovené kritériá pre riešenie kolízie medzi viacerými základnými pravidlami, dochádza ku kreovaniu takýchto hraníc zo strany orgánov súdnej moci. Uvedený prístup by mal síce smerovať výlučne k hodnotovému výkladu zákona, avšak často smeruje nad jeho rámec.

De lege ferenda je preto nevyhnutné vymedziť striktne stanovené zákonné výnimky, pri ktorých je prelomenie zásady *nemo plus iuris* žiaduce pre naplnenie iných princípov, najmä pre zaistenie potreby ochrany dobromyseľného nadobúdateľa. V ostatných prípadoch by mala byť zásada dôsledne uplatňovaná.⁴² Ruka v ruke s navrhovanými zmenami je aj potrebná rekonštrukcia súčasnej formy vedenia katastra. Pri dôslednom prebudovaní súčasného právneho nastavenia a nadobúdaní nehnuteľností výlučne na základe dobrej viery v zápis v katastri nehnuteľností (t.j. absolútne uplatnenie materiálnej publicity) by sa dospelo i k prekonaniu uplatnenia zásady *nemo plus iuris* na nehnuteľné veci. Verejný register má byť napokon preklenutím nedostatku v rímskej evidencii vlastníctva, pri ktorej boli pravidlá ako zásada *nemo plus iuris* či interdiktná ochrana držiteľa nevyhnutné. Existencia štátom vedeného verejného registra (najmä pri uplatňovaní zásady materiálnej publicity) totiž v mnohých

---

prezentovaný názor, ktorý v takýchto prípadoch Ústavný súd Slovenskej republiky konzistentne judikuje, Ústavný súd Slovenskej republiky konštatuje, že Najvyšší súd Slovenskej republiky ako príklady takejto konštantnej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky uviedol len rozhodnutia jedného senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý sa odchyľil od predchádzajúcej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky bez toho, aby vec predložil plénu Ústavného súdu Slovenskej republiky na zjednotenie odchylných názorov, preto (Ústavný súd Slovenskej republiky) nezdieľa názor, že ide o konštantnú judikatúru, ktorou bola prelomená zásada tzv. nemo plus iuris vo všeobecnosti. Zároveň si Ústavný súd Slovenskej republiky uvedomuje, že život je pestrý a prináša aj prípady, keď nie je možné v záujme zachovania, respektíve nachádzania spravodlivosti uplatňovať a aplikovať zásady mechanicky, preto je vôbec otáznne, či na danú problematiku bude možné formulovať jednoznačné stanovisko aplikovateľné na každý prípad...“.

⁴¹ Rozhodnutia najvyšších súdnych autorít totiž aj v prípade identifikácie výnimky zo skúmanej zásady vždy vychádzajú (minimálne implicitne) z predpokladu, že *nemo plus iuris* je pravidlo, ktorého význam je nesporný.

⁴² Zdrojom inšpirácie môže byť aj rekodifikovaný český Občiansky zákonník – Zákon č. 89/2012 Sb. *Občiansky zákonník, ve znění pozdějších předpisů*, ktorý úpravu nadobudnutia majetkovej práva od nevlastníka upravuje v § 1109 a nasl., pričom vo všetkých prípadoch je jasne naviazané na dobromyseľnosť nadobúdateľa.

ohl'adoch situáciu zásadne mení. Namiesto posilnenej pozície držiteľa poskytuje zákonodarca zvýšenú ochranu osobe, ktorá je ako vlastník vedená v príslušnej evidencii, pri ktorej platí prezumpcia správnosti, a to minimálne do času, kým nie je preukázaný opak.

Predmetný prístup sa javí pri komplexnosti moderných sociálno-ekonomických pomerov ako vhodnejšie riešenie než návrat ku špecifikácii konkrétnych vzťahov, pri ktorých je zásada uplatniteľná, ako to s najväčšou pravdepodobnosťou bolo pri formulácii skúmanej zásady v klasickom rímskom práve. Uvedené platí tiež s ohľadom na historický výklad a dlhodobé zavedenie pravidla *nemo plus iuris* v jeho generalizovanej forme.

Záver

Aj modernými právnikmi obľúbená zásada rímskeho práva „nikto nemôže previesť na druhého viac práv než má on sám“ sa až pričasto identifikuje ako neomylný produkt geniality starorímskych právnikov, ktorý však v súčasnej dobe naráža na svoje limity. Tie majú preukazovať jeho prekonanie. Uvedený záver je však skratkovitý a vo svojej podstate nie je úplne pravdivý.

Na základe našej krátkej analýzy sme sa pokúsili objasniť, že zásada *nemo plus iuris* nebola zo strany Rimanov vnímaná ako zásada, ktorá nepozná svoje výnimky. Spočiatku špecificky zamerané pravidlo sa síce v priebehu vývoja rímskeho impéria zovšeobecnilo, a to najmä zásluhou byzantských kompilátorov, avšak z implikácie historických prameňov vyplýva, že isté výnimky z predmetnej zásady boli stále akceptované.

Môžeme teda konštatovať, že zásada *nemo plus iuris* bola špecificky zamerané pravidlo v dedičskom práve, ktoré sa analogicky dalo použiť i na iné právne vzťahy, a neskôr bolo azda až príliš zovšeobecnené. Dnes sa uvedená maxima vníma zásadne generalizovane, pričom viaceré prelomenia skúmanej zásady majú zákonný charakter. O poznanie problematickejšie sú jej, takpovediac, *ad hoc* prelomenia vo forme judikatúry, ktorej zovšeobecňujúci náhľad na výnimky môže bez zmeny legislatívy viesť k neželaným následkom. *De lege ferenda* je preto dôležité, aby sa zákonodarca pri rekodifikácii civilného práva na Slovensku dôsledne zamyslel nad nevyhnutnými dôvodmi pre prelomenie zásady *nemo plus iuris*, ktoré budú v jasne stanovenej a odôvodnenej forme zavedené do nášho právneho poriadku.

Pre značné množstvo výnimiek a zmeny v spoločenských vzťahoch (najmä evidencie vlastníctva nehnuteľností, a tiež iných vecí) prichádza do úvahy aj možnosť návratu k zúženiu uplatnenia zásady *nemo plus iuris* iba na vybrané právne vzťahy.

Ani napriek početným prelomeniam však v súčasnom práve nemožno zásadu *nemo plus iuris* hodnotiť ako prekonanú. Aj s poukázaním na recentnú judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky možno konštatovať, že nami analyzovaná zásada má stále svoje dôležité miesto v slovenskom právnom poriadku, pričom však možno dôvodne očakávať, že sa jej pozícia v budúcnosti zmení. Plánovaná rekonštrukcia pravdepodobne prispeje k zvýšeniu ochrany dobromyseľných nadobúdateľov, spoliehajúcich sa na zápis vo verejnej evidencii. Špecificky pri nehnuteľnostiach sa preto uplatniteľnosť zásady *nemo plus iuris* zrejme zúži, ale stále však bude možné identifikovať celý rad právnych vzťahov, pri ktorých bude aplikovateľná.

Zoznam bibliografických odkazov

- BĚLOVSKÝ, P. *Usucapio: Vydržení v římském právu*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2018. 246 s. ISBN 978-80-87284-72-8.
- BLAHO, P. *Držba v dejinách práva: Rímskoprávna náuka o držbe a jej vyúslenie v terajšom čase*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2015. 187 s. ISBN 978-80-8082-846-2.
- DIEZ, J. E. R. Origen y evolución de la regla “nemo plus iuris” [Origin and Evolution of the “Nemo Plus Iuris” Rule]. *Revista de estudios histórico-jurídicos* [online]. 2015, n° 37, s. 357-375 [cit. 2020-09-19]. ISSN 0717-6260. Dostupné na: <https://doi.org/10.4067/s0716-54552015000100013>.
- DIEZ, J. E. R. *Potestas alienandi: Transfer of Ownership by a Non-owner from Roman Law to the DCFR*. 1st ed. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2016. 491 s. ISBN 978-94-6240-324-6.
- GOTHOFREDUS, J. *Novus in titulum Pandectarum de diversis regulis iuris antiqui, commentarius*. Geneva: Sumptibus Petri Chouët, 1653. 804 s.
- KINCL, J. *Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1981. 274 s.

- KLEŇOVÁ, V. In iure cessio hereditatis. *Právněhistorické studie* [online]. 2018, roč. 48, č. 1, s. 97-110 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2464-689X. Dostupné na: <https://doi.org/10.14712/2464689x.2018.26>.
- KREUZBAUER, G. Topics in Contemporary Legal Argumentation: Some Remarks on the Topical Nature of Legal Argumentation in the Continental Law Tradition. *Informal Logic* [online]. 2008, vol. 28, no. 1, s. 71-85 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2293-734X. Dostupné na: <https://doi.org/10.22329/il.v28i1.515>.
- KUPISZEWSKI, H. *Prawo rzymskie a współczesność*. 2. wyd. Kraków; Bielsko Biąła: Od.Nowa, 2013. 317 s. ISBN 978-83-63425-78-4.
- LENEL, O. *Palingenesia iuris civilis: Iuris consultorum reliquiae quae Iustiniani Digestis continentur, ceteraque iuris prudentiae civilis fragmenta minora: Volumen alterum*. Lipsiae: Ex officina Bernhardi Tauchnitz, 1889. 1264 s.
- LONGCHAMPS de BÉRIER, F. Remarks on the Methodology of Private Law Studies: The Use of Latin Maxims as Exemplified by *nemo plus iuris*. *Fundamina* [online]. 2015, vol. 21, no. 1, s. 63-83 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2411-7870. Dostupné na: <https://doi.org/10.17159/2411-7870/2015/v21n1a4>.
- Nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 25. 2. 2009, sp. zn. I. ÚS 143/07.
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 5. 11. 2008, sp. zn. II. ÚS 289/08.
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 13. 4. 2011, sp. zn. III. ÚS 448/2010.
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015.
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 3. 5. 2017, sp. zn. I. ÚS 151/2016.
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. 12. 2017, sp. zn. I. ÚS 460/2017.
- PETRAK, M. *Ius commune and Croatian Property Law*. *Анали Правног факултета у Београду* [Annals FLB – Belgrade Law Review]. 2010, vol. 58, no. 3, s. 163-175. ISSN 0003-2565.

- Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Odo 1424/2006.*
- Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 9. 3. 2016, sp. zn. 31 Cdo 353/2016.*
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. 3. 2011, sp. zn. 3 Cdo 144/2010.*
- SALOMONE, A. Intorno alla regola 'nemo plus iuris' (D. 50.17.54 Ulp. 46 ad ed.). *Teoria e Storia del Diritto Privato* [online]. 2017, n° 10, s. 1-24 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2036-2528. Dostupné na: http://www.teoria-estoriadeldirittoprivato.com/media/rivista/2017/contributi/2017_Contributi_Salomone.pdf.
- SCHULZ, F. *Classical Roman Law*. 1st ed. Oxford: Clarendon Press, 1951. 650 s.
- SKŘEJPEK, M. Maxima č. 54 (Ulp. D. 50, , 54). *Soudce*. 2008, roč. 10, č. 11, s. 39-40. ISSN 1211-5347.
- SUDZINA, M. Výnimky zo zásady nemo plus iuris so zameraním sa na nadobudnutie nehnuteľnosti od nevlastníka v slovenskom právnom poriadku. *Ius et Administratio* [online]. 2013, nr 1, s. 82-92 [cit. 2020-09-19]. ISSN 2300-4797. Dostupné na: http://iusetadministratio.eu/wp-content/Zeszyty_naukowe/2013/1_2013/1_2013_9_Milan_Sudzina.pdf.
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 6. 2019, sp. zn. 4 Cdo 102/2017.*
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 10. 2. 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010.*
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 17. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 489/2016.*
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. 5. 2020, sp. zn. II. ÚS 223/2020.*
- Zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.*
- Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.*
- Zákon č. 89/2012 Sb. Občianský zákoník, ve znení pozdějších předpisů.*

Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 566/2001 Z.z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov.

Mgr. Ján Ivančík

Právnická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Šafárikovo námestie 6
810 00 Bratislava
Slovenská republika
jan.ivancik@flaw.uniba.sk

 <https://orcid.org/0000-0002-4962-7176>